



Závěrečné stanovisko s návrhem opatření k nápravě ve věci povolení návštěv osob blízkých ve věznici

A. Závěry šetření

Dne 16. 8. 2018 se na mě obrátil pan A. (dále také „stěžovatel“), který si stěžoval na nemožnost navštěvovat svého přítele pana B., nar. xxx, ve Věznici Mírov. Ve zprávě o šetření ze dne 16. 10. 2018 jsem konstatovala, že Věznice Mírov pochybila, když neumožnila návštěvu (zamítla žádost o povolení návštěvy) mezi panem B. a stěžovatelem. Dále jsem uvedla, že generální ředitelství Vězeňské služby České republiky pochybilo ve vyřízení stížnosti stěžovatele týkající se neumožnění uvedené návštěvy, neboť tato stížnost byla chybně vyhodnocena.

Vyjádřila jsem přesvědčení, že v daném případě existuje mezi stěžovatelem a panem B. dostatečná sociální vazba, aby tyto dvě osoby mohly být považovány za osoby blízké (společný výkon trestu odnětí svobody po dobu několika let, potvrzené plánované bydlení ve stejném bytovém domě, častá korespondence, včetně materiální podpory, umožnění telefonování a návštěv sestry stěžovatele).

B. Vyjádření Věznice Mírov a generálního ředitelství Vězeňské služby ČR

Ředitel Věznice Mírov plk. Ing. Mgr. Vladimír Lang uvedl ve svém vyjádření ze dne 14. 11. 2018 následující skutečnosti. Stěžovatel byl ve výkonu trestu odnětí svobody za závažnou trestnou činnost. Za trestný čin vraždy spáchaný na osobě blízké byl odsouzen k trestu odnětí svobody na 13 roků. Trest odnětí svobody mu byl uložen opakovaně (5x), a proto nelze dle ředitele věznice považovat osobu stěžovatele za osobu, která by mohla mít pozitivní výchovný vliv na osobu ve výkonu trestu odnětí svobody.

Skutečnost, že spolu byli stěžovatel a pan B. ubytováni na stejné cele, nelze dle ředitele věznice brát na roveň např. soužití dvou osob (druh a družka), neboť nebylo založeno na principu dobrovolnosti. Jak stěžovatel, tak pan B. byli spolu po určitou dobu ubytováni na stejné cele za účelem výkonu trestu odnětí svobody za spáchané trestné činy. Ze stejného důvodu tak nelze proto ani objektivně hodnotit míru tvrzeného přátelského vztahu mezi stěžovatelem a panem B. Jiný závažný důvod, jako je např. potřeba vyřešit určitou osobní či majetkovou záležitost, nebyl ze strany stěžovatele ani pana B. prokázán. Ředitel Věznice Mírov dále uvedl, že v souladu s platnou právní úpravou, po vyhodnocení k věci shromážděného podkladového materiálu, je v jeho kompetenci, zda rozhodne o povolení či nepovolení návštěvy osoby jiné než blízké s tím, že se s mým názorem neztotožňuje.

Obdobným způsobem jako ředitel Věznice Mírov argumentoval ve svém vyjádření ze dne 14. 11. 2018 i generální ředitel Vězeňské služby ČR genmjr. PhDr. Petr Dohnal. Dále generální ředitel uvedl, že pan B. žádal o povolení návštěvy stěžovatele ve dvou případech, kdy stěžovatele označoval jako přítele či rodinného přítele. Ani v jedné z žádostí neuvedl, v čem spatřuje pozitivní vliv případné návštěvy stěžovatele ve směru vlastní nápravy. V ojedinělých a skutečně odůvodněných případech ředitel Věznice Mírov návštěvu vězňených osob bývalými odsouzenými v minulosti povolil. Stěžovatel a pan B. nebyli



ubytování ve věznici společně na základě vlastního rozhodnutí. O jejich společném ubytování bylo rozhodnuto kompetentním zaměstnancem věznice. Pan B. si nepožádal o umožnění telefonních hovorů se stěžovatelem, učinil tak pouze stran sestry stěžovatele a žádosti bylo vyhověno.

C. Závěrečné hodnocení

Odsouzený má právo přijímat v čase určeném ředitelem věznice návštěvy blízkých osob na dobu 3 hodin během jednoho kalendářního měsíce.¹ V zájmu nápravy odsouzeného nebo z jiného závažného důvodu lze odsouzenému povolit návštěvu jiných než blízkých osob; ředitelé věznic mohou ve zvlášť odůvodněných případech povolit návštěvu mezi odsouzenými, kteří jsou blízkými osobami.²

Osoba blízká je příbuzný v řadě přímé, sourozenec a manžel nebo partner; jiné osoby v poměru rodinném nebo obdobném se pokládají za osoby sobě navzájem blízké, pokud by újmu, kterou utrpěla jedna z nich, druhá důvodně pociťovala jako újmu vlastní; má se za to, že osobami blízkými jsou i osoby sešvagřené nebo osoby, které spolu trvale žijí.³

Nemohu souhlasit s argumentací, že osoba propuštěná z výkonu trestu odnětí svobody nemůže mít pozitivní vliv na osobu, která je aktuálně ve výkonu trestu odnětí svobody. Tím, že ředitel Věznice Mírov i generální ředitel Vězeňské služby ČR uvedené konstatují, vyjadřují přesvědčení o tom, že věznice za dobu výkonu trestu stěžovatele (13 roků) neudělala nic či velmi málo v tom, aby došlo k nápravě stěžovatele, neboť tato osoba má na pana B. údajně negativní vliv. Rovněž argumentace o tom, že soužití obou (jak stěžovatele, tak pana B.) nebylo založeno na dobrovolnosti, nevypovídá vůbec o ničem. Jsem přesvědčena o tom, že i v situaci, kdy je člověk uvržen do určité společnosti či komunity, kterou si sám nevybral, může v takovém soužití vzniknout velmi silné citové pouto (např. v pracovním kolektivu může mezi kolegy vzniknout silné přátelství či trvalý vztah, obdobná situace je i např. v sousedských vztazích, kde mohou vzniknout mezi dvěma lidmi velké antipatie i velké sympatie). Navíc zde se jedná o dlouhodobý výkon trestu odnětí svobody, kterým odsouzení ztrácejí své sociální vazby se širším okolím, ale logicky navazují vztahy nové. Jinými slovy, vězeňská služba nemůže vyloučit, že by mezi odsouzenými mohlo vznikat silné přátelské pouto a jsem přesvědčena, že v mnoha případech se tak skutečně děje.

Stěžovatele bych neoznačila ve vztahu k panu B. za „jinou osobu než osobu blízkou“, o jejíž návštěvě může rozhodovat ředitel věznice a takové rozhodnutí je zcela v jeho kompetenci, ale naopak přímo za osobu blízkou, jejíž návštěvu má odsouzený právo přijmout. Stěžovatel či pan B. měli vězeňské službě doložit podklady, které předložili při mém šetření (plánované bydlení ve stejném bytě). Další skutečnosti, jako častá korespondence, včetně materiální podpory, umožnění telefonování a návštěv sestry stěžovatele, jsou věznici z vlastní činnosti známy. Čím dalším by stěžovatel a pan B. museli argumentovat, aby prokázali svůj přátelský

1 Ustanovení § 19 odst. 1 zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

2 Viz § 19 odst. 4 zákona o výkonu trestu odnětí svobody.

3 Viz § 22 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, ve znění pozdějších předpisů.



vztah a skutečnost, že jsou osobami blízkými, resp. že jsou osobami, které by újmu osoby druhé důvodně pociťovali jako újmu vlastní?

V dané věci však musím podotknout, že pan B. měl nejprve požádat o povolení telefonického kontaktu se stěžovatelem a po jeho povolení následně o návštěvu stěžovatele. Takovou žádost měl řádně odůvodnit a doložit ji souvisejícími podklady (např. kopií nájemní smlouvy, ze které vyplývá, že bude mít se stěžovatelem po výkonu trestu odnětí svobody společné bydlení). V současné době jsou však všechny tyto skutečnosti vězeňské službě známy z mého šetření, a proto již nic nebrání tomu, aby případným žádostem pana B. bylo ředitelem Věznice Mírov vyhověno.

S ohledem na nepřijetí opatření k nápravě vydávám své závěrečné stanovisko podle ustanovení § 18 odst. 2 zákona č. 349/1999 Sb., o veřejném ochránci práv, ve znění pozdějších předpisů. Součástí tohoto stanoviska je návrh opatření k nápravě.

D. Opatření k nápravě

Věznici Mírov navrhuji, aby v případě, kdy pan B. požádá o povolení telefonického kontaktu a návštěvu se stěžovatelem, takovému požadavku bez dalšího vyhověla.

Závěrečné stanovisko zasílám řediteli Věznice Mírov a žádám, aby mi podle ustanovení § 20 odst. 1 zákona o veřejném ochránci práv sdělil, zda provedl či hodlá provést navržené opatření k nápravě. Odpověď očekávám v zákonné lhůtě 30 dnů od doručení stanoviska. Stanovisko zasílám také generálnímu řediteli Vězeňské služby ČR a stěžovateli.

Brno 13. prosince 2018

Mgr. Anna Šabatová, Ph.D.
veřejná ochránkyně práv